

Un zero entre l'esquerra i la dreta

Quin tractament han fet els mitjans del conflicte dels Balcans? EL TEMPS aporta un conjunt d'observacions del Col·lectiu Media-Tribunal Permanent dels Pobles del qual l'autor forma part.

Els mitjans de comunicació internacionals, espanyols inclosos, en general han pres partit per les víctimes dels conflictes iugoslaus, han identificat els agressors i els han distingits dels agredits en les diverses fases de la guerra. La majoria d'editorials, com la majoria de columnistes, han criticat dura-

SANDRA BALCELLS

Rescat d'un civil ferit. Les imatges del patiment de la societat civil són les més dilososes.

SANDRA BALCELLS

ment, fins i tot, la comunitat internacional i les seves institucions (ONU, UE, OTAN...) per la seva incapacitat, durant tant de temps, de posar fre al vessament de sang i al genocidi que hi han tingut lloc.

Malgrat aquestes consideracions generals i positives sobre el paper dels *media* en l'arena internacional, hi ha unes quantes puntualitzacions sobre el paper d'alguns mitjans que posen en evidència que el valor del que han publicat, atesos els resultats a terme mitjà, ha oscil·lat entre un zero a l'esquerra –és a dir, un resultat nul– i un zero a la dreta –multiplicat simbòlicament per deu el valor del que han publicat, i no sempre en bé dels agredits.

Si bé tenen interès les repercussions d'allò que els mitjans han dit, també en té la manera com han donat la informació i com l'han obtinguda. Alguns mitjans, en certs moments, han comès allò que, sense fer un judici d'intencions, podríem considerar, com a mínim, uns errors greus. Entre el conjunt del que anomenem errors figuren el següents: equiparar agressors i agredits; deixar-se intoxicar per la propaganda difamatòria, per no haver pres les cauteles necessàries, sobretot en temps de guerra; fer aparèixer tota una ètnia com a autora dels crims comesos per uns grups determinats; acceptar acríticament la tríada serbis/croats/musulmans, deformatora del plantejament del conflicte; per últim, distòrcer les informacions per poder-ne fer una lectura que anés bé a les posicions polítiques del mitjà en qüestió al seu país.

Però abans de tractar d'un a un aquests darrers punts, aturem-nos en dues consideracions generals. En primer lloc, les escasses repercussions, durant molt de temps, de la cobertura informativa internacional del conflicte a l'ex-Iugoslàvia han posat en evidència que, quan no els convé, els governs fan ben poc cas d'allò que els mit-

Els mitjans de comunicació de l'estat espanyol (foto) desplegaron una ampla representació. Durant els quatre anys de confrontació armada, nombrosos corresponents de guerra conviviren amb l'horror.

jans mostren. Com, si no, s'explica que la comunitat internacional no hagi pres mesures expeditives fins al setembre del 1995, quan ja a l'estiu de 1992 es van descobrir els camps de concentració aixecats per les forces de Radovan Karadzic?

Es innegable, tanmateix, que el fet que l'opinió pública hagi conegut l'existència dels camps de concentració i del setge de Sarajevo –per posar-ane un altre exemple– té la seva importància, i que els governs que depenen dels resultats d'eleccions –una ocasió en què l'opinió manifesta les seves preferències– n'han pres bona nota. Que l'opinió pública ho sàpiga, ja és molt, però això no impedeix d'adonar-se que no és suficient perquè els governs actuïn sense dilació.

En segon lloc, molts analistes han coincidit a estimar que la intervenció de l'OTAN, l'agost i el setembre d'enguany, responia sobretot a les necessitats del president nord-americà Bill Clinton de recuperar prestigi intern. Sense posar en dubte aquest argument, és fàcil de percebre que, si els mitjans no haguessin informat de la darrera matança al mercat de Sarajevo i de la salvatge ocupació de Srebrenica per les tropes de Ratko Mladic (estiu del 95), la intervenció de l'OTAN no hauria aportat gens de popularitat a Clinton, i que potser encara s'hauria endarrerit més. Així, doncs, el paper dels mitjans, sense ser suficient, és necessari.

Justament perquè són necessaris i punt de referència clau per a conformar l'opinió pública, és fonamental que el retrat que facin del conflicte sigui com més acurat, millor. Passem, doncs, ara al primer dels retrets que podríem formular contra alguns mitjans de comunicació.

Tots al mateix sac. Certs mitjans, en certs moments, han equiparat agressors i agredits. Actuant així han silenciats, o almenys reduït, la gravetat dels crims comesos pels agressors i del genocidi que ha tingut lloc, especialment contra la població musulmana de Bòsnia-Herzegovina.

Si bé és disculpable que durant els primers esdeveniments bèl·lics la desorientació d'alguns informadors els impedís de treure'n l'aigua clara, aviat va ser palès que la principal responsabilitat a escampar l'odi ètnic i racial i a fer esclatar la guerra requeia en Slobodan Milosevic i en l'elit que l'envoltava. A partir d'aquest moment, els polítics, i també els periodistes –inclosos els columnistes–, que han ficat al mateix sac víctimes i agressors han servit perquè els seus governs i els responsables de la comunitat internacional trobessin una excusa, fent-los tots igualment responsables, per justificar a la seva inacció a l'hora de posar fi a la guerra.

En la ment del lector hi ha, de ben segur, el record fresc d'exemples espanyols que són una mostra d'aquest "error", però, com que ja tin-

Generalitat de Catalunya

CULTURA I EMPRESA A CATALUNYA

Patrocini culturals 1995

Endesa

Grup Endesa
Museu de la Ciència i la Tècnica
de Catalunya

La Estrella

La Estrella, S.A. de Seguros
y Reaseguros
Restauració de la Pia Almoïna
de Barcelona

Banco Bilbao Vizcaya
Finançament d'activitats culturals
diverses.
L'Espai de Dausa i Música

gasNatural

Gas Natural
Candidatura Barcelona 2001

CUBIERTAS

Cubiertas y MZO, S.A.
Restauració del Monestir
de Santes Creus

Nestlé AEPA
Jove Teatre Regina

fundación **TABACALERA**

Fundación Tabacalera
Exposició "Catalunya i Ultramar"

Banc de Sabadell
Cicle d'Òpera a Catalunya

OCP Construcciones
Teatre Romea

Enher
Candidatura Barcelona 2001

Enciclopèdia Catalana
Premi Internacional Catalònia
d'Il·lustració

Societat General d'Autors i Editors
Col·laboració en activitats culturals
diverses

Cercle de Lectors
II Congrés de Cultura Popular
i Tradicional Catalana

SONY

Sony España S.A.
Col·laboració en activitats culturals
diverses

Caixa Tarragona

Caixa de Tarragona
Restauració de la Cartoixa
de Scala Dei

copcisa

Copcisa
Festival i Orquestra de Cadaqués

Caixa de Manresa
Festa de Cultura Popular al Bages

Hipermercats Supeco
Festa de Cultura Popular al Bages

Telefónica de España S.A.
Candidatura Barcelona 2001

Bassols

Fills de Josep Bassols, S.A.
Exposició "Bella pedra vella"

Cía. Trasatlántica Española, S.A.
Exposició "Catalunya i Ultramar"

FUNDACIÓN
ARGENTARIA

Fundación Argentina
Exposició "Catalunya i Ultramar"

Aigües de
Barcelona

Societat General d'Aigües de Barcelona
Candidatura Barcelona 2001

Agrupació Mútua del Comerç
i de la Indústria
II Congrés de Cultura Popular
i Tradicional Catalana

Iberia, Líneas Aéreas de España
Col·laboració en activitats culturals
diverses

Caixa de Catalunya
Candidatura Barcelona 2001

La Generalitat de Catalunya manifesta el seu agraïment a les empreses que han col·laborat amb el Programa de patrocini i mecenatge del Departament de Cultura i el Programa de patrocini i mecenatge d'entitats culturals durant l'any 1995

drem ocasió d'esmentar aquesta premsa més endavant, vegem-ne aquí dos exemples, trets de la premsa francesa. Al diari *L'Humanité* (25-5-92), en un article titulat "Un Kuwait bis?", l'autor escriu: "Les espantoses matances que tenen lloc a l'ex-Iugoslàvia són el fruit de tots els extremismes que no paren d'alimentar-se els uns als altres. A cap part, no se li ha de donar cap preferència".

També al setmanari *L'Événement du Jeudi* (4-3-93) podem llegir, en un article de Patrice Piquard, el seu lament: "Si la realitat de la guerra ja és deformada, onsevulla que es dona, per tots els bàndols, a Occident això només passa en detriment d'un: dels serbis... Com si així es denunciés millor la 'purificació ètnica' oblidant que *'nombroses pràctiques inhumanes, utilitzades en les zones sota control serbi amb la finalitat de la depuració ètnica, també són utilitzades a les parts de Bòsnia-Hercegovina sota control del govern i de la comunitat croata de Herceg-Bosna'* (rapport Mazowiecki)". Com han posat de manifest diverses investigacions —entre elles la duta a terme per Tadeus Mazowiecki— tots els bàndols han comès crims de guerra, però no en la mateixa mesura, cosa que l'autor defuig. Ma-

zowiecki mateix va indicar que, si havia constatat un bon nombre de crims de guerra en zones sota control del govern legítim de Bòsnia-Hercegovina, era perquè aquest li havia facilitat la investigació, cosa que no podia dir dels altres dos bàndols i, per tant, el seu informe corria el risc de donar una imatge desproporcionada de la magnitud dels crims. N'hi ha prou amb un exemple per a adonar-se de les diferències: la forma planificada i sistemàtica amb què les forces sèrbies han comès violacions de dones musulmanes, dista molt de les violacions —també recriminables—, comeses per tropes dels altres bàndols. Tots dos casos, doncs,

Durant el conflicte bèl·lic es van repetir les matances indiscriminades, com la de la instantània, en què van morir més de quaranta persones per mor d'un obús llançat contra un mercat de Sarajevo. Molt sovint, els mitjans de comunicació solament s'han interessat pels milers de morts d'un o d'altre bàndol.

són un bon exemple de l'equiparació entre víctimes i agressors.

Propaganda difamatòria. Els mitjans de comunicació a l'hora de cobrir una guerra han d'enfrontar-se a una lògica militar que no descarta cap terreny de combat. Per a un estrateg, sempre, però encara més en temps de guerra, mentir és una necessitat i dir la veritat pot ser una traïció. És la seva manera de contribuir a la desinformació de l'enemic. Si ja en la feina ordinària del periodista és una regla d'or no fiar-se de les informacions procedents de les parts implicades, aquesta cautela ha de ser extrema en els conflictes bèl·lics. Doncs bé, això no ha passat pas sempre en aquesta guerra.

El diari britànic *The Independent* publicava el 22-8-92 una informació a grans titulars: "Muslims 'slaughter their own people'" (Els Muslims 'assasinen la seva pròpia gent'). El subtítol deia: "La matança de la cua del pa va ser un muntatge propagandístic, segons les Nacions Unides". La informació, datada a Nova York, tenia per fonts personatges anònims: deia que comandaments occidentals i de les Nacions Unides creien que algunes de les pitjors matances de Sarajevo, inclosa la de setze persones a la cua del pa, havien estat perpetrades pels mateixos defensors musulmans, i no pels assetjadors serbis, amb la intenció de guanyar la compassió del món i forçar la intervenció militar.

L'origen d'aquest episodi (27-5-92) està en les mateixes estimacions del general Lewis MacKenzie, cap de les forces d'UNPROFOR en el moment de la tragèdia, i que després ha reiterat en un llibre amb les memòries del període en què va estar-hi. MacKenzie, que era a Belgrad el dia de l'explosió, va tenir com a úniques fonts, llavors, oficials serbis que es van afanyar a negar l'autoria de la matança i a disseminar informes inventats sobre l'atac de morter, volent fer creure que havien estat mines plantades pels musulmans. MacKenzie en defensa de la seva estimació diu que també va parlar amb el comandant d'UNPROFOR a Sarajevo aquell dia, però aquest afirma que tan sols el va informar escaridament de l'atac i de l'existència de la versió sèrbia.

Els informes fets més tard per experts de les Nacions Unides sobre els tipus de ferides, les marques deixades per la metralla i l'observació dels cràters ensorraven del tot les pretensions del bàndol serbi. Però Lewis MacKenzie va mantenir tossudament la seva versió i tant ha estat així que el corresponsal de *The Independent* hi va caure de quatre grapes. (S'ha de dir que, tret d'aquesta patinada, *The Independent* ha cobert el conflicte amb la màxima serietat.)

Ara ni MacKenzie no n'està tan segur, però el que ha estat publicat serveix encara perquè els

media serbis citin contínuament la informació de *The Independent* volent fer veure que les tropes sèrbies han estat acusades injustament. El rastre de la difamació ha arribat a una part considerable de la premsa internacional, europea inclosa. La revista *Time*, en un exercici de plena especulació, i parlant de l'atemptat a les torres bessones de Nova York, deia (març del 1993): "Els musulmans bosnians també tenen un paper en el joc balcànic d'atorgar culpes. Se sap que ells han bombardejat la seva pròpia gent a Bòsnia, amb l'esperança de fer-ne responsables serbis i croats". La intoxicació s'havia convertit ja en un lloc comú.

Es clar que la intervenció de MacKenzie en aquest episodi és clau, però cal no oblidar que el punt de partida van ser fonts sèrbies en un intent més –i no pas l'únic, ni de lluny– de difondre propaganda difamatòria.

El lector també recordarà, coincidint amb un dels bombardeigs recents de l'OTAN, el cas en què hom va donar per morts un grup d'observadors espanyols. En aquesta ocasió, només un diari (*El País*) va prendre la precaució de precisar que la informació procedia només de fonts sèrbies i que no havia estat contrastada per altres parts.

Per la seva part, les forces croates sembla que ja fa temps van optar, més que per difondre intoxicacions, per dificultar, sobretot, l'accés dels periodistes a les zones delicades.

Les intoxicacions no són una exclusiva de la zona controlada per Karadzic o Milosevic, però les vénen d'àrees sota control del govern de Sarajevo són qualitativament diferents. A les autoritats bosnianes, tan sols els podem recriminar d'haver inflat el nombre de violacions comeses per forces serbo-bosniabes, però no d'haver-s'ho inventat.

Ara, no tot s'acaba a les altures governamentals. En aquesta guerra, almenys una intoxicació també ha partit de la iniciativa privada. El lector potser deu haver llegit alguna cosa sobre un ex-agent del servei secret serbi que havia fugit amb documents comprometedors per a Milosevic –que, presumptament, demostraven que havia donat ordres clares de caràcter genocida, etc., etc.–, i que, un cop aquest individu posat sota custòdia del govern holandès, havia desaparegut –ell i documents.

Almenys en una ocasió un destacat polític espanyol va esmentar aquest cas com a prova que els governs occidentals no volien incriminar Milosevic. No és gens estrany. El polític havia confiat en el corresponsal a Europa de *The New York Times*, Roger Cohen, que havia publicat la història en versió de presumpte ex-agent. Un sol problema: tot era una estafa per a aconseguir diners.

En paraules de Milos Vasic, director del setmanari independent de Belgrad *Vreme*, alguns per aconseguir un Pulitzer corren massa. Vasic,

que va investigar l'individu en qüestió, un tal Cedimir Mihailovic i la còpia dels seus documents, explicava en el curs d'una conversa recent a Barcelona –arran de les Jornades sobre el Media i la Guerra tingudes a la UAB i a les Drassanes– que amb aquells papers Mihailovic no hauria enganayat cap periodista del país una mica expert, i afegia que, després de publicar les peripècies del personatge a *Vreme*, va rebre unes deu telefonades de persones que Mihailovic ja havia estafat abans amb uns altres trucs. Finalment, Vasic explica que Mihailovic ma-

SANDRA BALCELLS

Les càmeres nord-americanes van desenvolupar un paper hiperactiu en la transmissió d'informació. Alguns mitjans en certs moments han equiparat agressors i agredits. Així, han silenciats la gravetat dels crims comesos pels agressors i del genocidi que ha tingut lloc especialment contra la població musulmana de Bòsnia-Herzegovina.

teix el va trucar des d'un país llatinoamericà per dir-li que havia llegit l'article i que no tenia res a afegir-hi.

Demonització d'una ètnia. Un tret comú de la majoria dels diaris espanyols ha estat l'ús del terme "serbi" de forma inadequada. Els titulars següents ho testimonien:

"Los serbios bloquean cualquier ayuda a las ciudades que mueren de hambre en Bosnia" (*Abc*, 15-1-93).

"Los serbios queman Zepa y asesinan al responsable militar de defensa" (*Abc*, 30-7-95).

"Els serbis separen els nens refugiats dels seus pares" (*The Independent*, 21-5-92).

"Los serbios intensifican su ofensiva contra los 'casco azules' en Sarajevo" (*El País*, 4-7-95).

"Los serbios hacen oídos sordos a las amenazas de bombardeos de la OTAN" (*El País*, 11-7-95).

"Los serbios siembran la muerte en Zagreb" (*El Periódico*, 3-5-94).

"Els serbis asseguren que desbloquejaran els combois humanitaris cap a Sarajevo" (*Avui*, 9-7-95).

"Los serbios minan el cuartel de la ONU en Zepa y amenazan con volarlo si la OTAN les ataca" (*El Mundo*, 18-7-95)

Només són, és clar, alguns exemples; se'n podria fer una llista llarguíssima. Quan diuen "els serbis" sovint —i aquí passa en tots els casos, tret del setè— volen dir tropes, forces, milícies o paramilitars serbis a les ordres de Ratko Mladic o de Radovan Karadzic, o radicals serbis o *txètnik*, o alguna altra denominació que seria molt més precisa i que evitaria el terme genèric de tota l'ètnia, "els serbis". Això és especialment important quan són esmentats com a agressors.

Es cert que a l'hora de posar titulars l'espai és gairebé sempre massa curt, el periodista es troba en la necessitat d'abreujar tant com pot, i això podria explicar l'ús inadequat del terme. Però també és cert que en la majoria de casos hom podria haver estat més precís.

Posem-ne un nou exemple, tret justament d'un cas en què no es va optar per la solució fàcil. El 12-7-95, *El País* titulava: "Las tropas serbias ocupan la ciudad de Srebrenica". És un titular impecable. Si el redactor o l'editor que ho va fer hagués volgut també hauria pogut escriure: "Los serbios ocupan la ciudad desolada de Srebrenica" i no li hauria faltat espai. Els estudiants de periodisme o qualsevol afeccionat a jugar amb paraules pot intentar de reformular els titulars de la llista anterior, o tots els que trobi en el futur en casos semblants, i veurà quantes vegades es pot evitar de demonitzar tota una ètnia.

Fins i tot es podria argumentar que en els titulars es fan concessions perquè no hi ha espai i no toca més remei. El fet greu és que la mateixa reducció terminològica es troba massa sovint en els textos, i aquí les excuses ja no són acceptables. El diari francès *Le Monde*, tret d'algun article excepcional, ha estat un exemple de precisió i gairebé sempre que ha parlat d'agressions ha precisat "radicals serbis", "secessionistes serbis", "exèrcit federal iugoslau", etcètera.

Podria semblar que aquest retret no és greu, vistes les circumstàncies particulars de la guerra a l'ex-Iugoslàvia. Ben segur que no és aquest el parer dels milers de serbis que van contra la guerra i de Milosevic o Karadzic. Tampoc no ho deu ser dels milers de serbis que conviuen amb els altres ciutadans de Sarajevo en zones sota control del Govern bosnià.

Es pot al·legar que també són usats de forma genèrica els termes 'musulmà' o 'bosnià'. Però no es tracta del mateix cas, perquè el retret no és per l'ús indiscriminat de "serbi" en qualsevol context, sinó en el marc d'enunciats en què ells són els agressors. Aquí està el punt clau de la distinció. A l'Alemanya de Hitler, qualsevol persona jueva, pel sol fet de pertànyer a aquest grup, podia ser assassinada i, per tant, té sentit parlar dels jueus en conjunt, quan es tracta de víctimes d'una agressió. Ara bé, no pel fet de ser alemanya una persona era un assassí en potència i amb tota la intenció. Un raonament

paral·lel s'imposa en el cas que ara ens ocupa. Si som laxos en aquest terreny, un dia ens podem trobar parlant dels gitanos, dels jueus, dels negres, dels immigrants... o dels catalans o dels espanyols com ara parlem dels serbis.

Sovint també s'ha utilitzat amb extrema lleugeresa la tríada serbis/croats/musulmans. Els arguments en favor d'aquest ús van des de la necessitat de simplificar —omnipresent en els *media* i sobretot en els audiovisuals— fins al fet que les mateixes parts en conflicte usen aquesta terminologia per autoanomenar-se.

En primer lloc, si el marc en què s'usa la

SANDRA BALCELLS

Mostar va necessitar d'incomptables combois humanitaris. Els obstacles per a l'arribada d'aquesta ajuda van ser un dels principals objectes d'atenció per part dels mitjans informatius.

tríada és el territori de les tres repúbliques —Sèrbia-Montenegro, Croàcia i Bòsnia-Hercegovina— sembla que seria més apropiat de canviar "musulmans" per "bosnians". No fer-ho contribueix a fer pensar que tots els serbis són ortodoxos; tots els croats, catòlics; i tots els bosnians, musulmans, una falta flagrant a la veritat que deforma el plantejament del conflicte fent-lo aparèixer com si fos una guerra religiosa i tribal, en què més val no immiscir-se.

Si s'usa en el marc de Bòsnia-Hercegovina, és clar que es pot argüir que els serbis i els croats d'aquest territori també són bosnians i que, per tant, d'alguna manera s'han de distingir. El problema està

llavors en el fet que en queden fora tots els descendents del matrimoni mixtos o, encara més, tots aquells qui o no són o no volen ser ni d'un grup ni d'un altre sinó, simplement, ciutadans d'una república sobirana. El resultat d'usar aquesta tríada, un costum generalitzat en els mitjans de comunicació internacionals, ha contribuït a veure com a inevitable la partició de Bòsnia-Hercegovina en unitats ètnicament pures, resultat de la neteja ètnica, que la pau de Dayton ha homologat a la pràctica.

Distorsió en clau interna. Almenys en el cas de la premsa espanyola, diversos editorials i columnistes han aprofitat la tragèdia de l'ex-Iugoslàvia per fer-s'ho venir bé en favor de les posicions polítiques que defensen en política interna. Afortunadament tothom té legitimitat per a argumentar en favor del seu punt de vista com li plagui. Alguns han aprofitat les responsabilitats del nacionalisme agressiu pan-serbi per desautoritzar tota mena de naciona-

lisme català, basc o del que sigui (vegeu algunes columnes, afortunadament no totes, d'*El País*, *El Mundo* i *Abc*. –També la premsa britànica se n'ha beneficiat, per la qüestió irlandesa–). Uns altres han aprofitat la incompetència de la comunitat internacional per tirar tant de fang sobre el Govern espanyol com han pogut (*Abc* i *El Mundo*). Fins i tot hi ha qui ha volgut treure rendiment de la presència de tropes espanyoles a l'àrea per fer una càrrega contra els objectors de consciència (*Abc*).

El que ja sembla excessiu és el punt a què han arribat alguns que, en la seva eufòria post guerra freda, encara escriuen en els termes següents: *"En este caso han sido los serbios (los agresores) encabezados por su presidente comunista, Slobodan Milosevic, y que frente a ellos se alza al fin una alianza formada por quienes han sido víctimas del expansionismo alimentado por el internacionalismo comunista, los croatas y los musulmanes"*.

La televisió. Pel que fa, concretament, a la televisió, val la pena de recordar els retrets que Alain Finkielkraut feia, en una entrevista de Carles Torner publicada a l'*Avui* (12-9-93), al cas francès: "Els mitjans audiovisuals han mostrat una barreja de condescendència, desimboltura i autosatisfacció absolutament terrible. Condescendència respecte a aquests *balcànics* posseïts pel dimoni de la batalla, tots amb moltes ganes de barallar-se. Com si defensar la pròpia casa fos ser un busca-raons. Desimboltura pel que fa a una situació que es desconeix i que no s'intenta conèixer".

Seria injust de derivar-ne la conclusió que totes les televisions han fet el mateix. N'hi ha prou de recordar la sèrie de la BBC *The Death of Yugoslavia* i els esforços de tants reporters de moltes televisions que han hagut de lluitar contra la pressió permanent del mitjà per la simplificació, per poder oferir una imatge no rutinitzada de la violència generada en aquesta guerra.

Queda, malgrat tot, el record recent de l'amarg retret que Zoran Udovicic, ex-periodista i membre de Cercle 99 a Sarajevo, que el desembre de l'any passat recordava a Barcelona que alguns equips de televisió, en lloc d'informar sobre el conflicte, per tal d'obtenir imatges impactants practicaven el que ell en diu "safari a la recerca de morts".

Entre ser un zero a l'esquerra i un zero a la dreta, hi ha tota una gradació de possibilitats efectives que, en part, depenen del compromís dels mitjans i dels periodistes que hi treballen. El llarg i cruent conflicte bèl·lic a l'antiga Iugoslàvia ha posat sobre la taula la necessitat que el compromís es faci en favor dels drets humans, en denúncia dels crims contra la humanitat i en el camí de la recerca honesta de la veritat.

Xavier Giró

el savi

Des de quan és francesa Perpinyà?

Per què es van crear els Mossos?

Va existir en Serrallonga?

